

ΔΡΩΜΕΝΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα Δρώμενα Κοινωνικής Πολιτικής του Δήμου Κορυδαλλού αποτελούν συνάμα ένα σύνολο δράσεων προβληματισμού και διαλόγου για την κοινωνική πολιτική και την Τ.Α. και μία πρώτη, πιλοτική πρόταση για την μέθοδο σχεδιασμού και υλοποίησης τέτοιων δράσεων. Τα συμπεράσματα, επομένως που ακολουθούν αφορούν και τα δύο, δηλαδή:

1. Τα επιστημονικά συμπεράσματα σχετικά με τη συμβολή της Τ.Α. στην άσκηση της σύγχρονης κοινωνικής πολιτικής, από την οπτική μιας ολοκληρωμένης κοινωνικής ανάπτυξης, και
2. Τα επιστημονικά και βιωματικά συμπεράσματα σχετικά με τον σχεδιασμό, την οργάνωση, την υλοποίηση, την αξιολόγηση και τη συνέχεια των δρώμενων κοινωνικής πολιτικής.

Οφείλουμε να επισημάνουμε από την αρχή ότι η γενικά αποδεκτή θέση των διοργανωτών ήταν υπέρ μιας συλλογικής προσπάθειας, η οποία προϋποθέτει ουσιαστική συμμετοχή σε όλα τα στάδια της συνεργασίας. Η συναγωγή συμπερασμάτων δεν μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Αντιθέτως, είναι ο καρπός γόνιμης ανταλλαγής απόψεων και εμπειριών κατά τη διάρκεια των δρώμενων, αλλά και της διαδικασίας αξιολόγησής τους που ακολούθησε.

Σε μία πρώτη γενική εκτίμηση, το όλο εγχείρημα έδειξε ότι υπάρχει έντονο ενδιαφέρον για την κοινωνική πολιτική που μπορεί να ασκηθεί στο τοπικό επίπεδο, τόσο όσον αφορά στα ευρύτερα ζητήματα συγκρότησής της, όσο και στις ειδικότερες τεχνικές και μεθόδους παρέμβασης.

Η ανταπόκριση από τον χώρο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και την επιστημονική κοινότητα ήταν μεγάλη. Το ενδιαφέρον κρατήθηκε σε υψηλά επίπεδα καθ' όλη τη διάρκεια του τριήμερου. Υπήρξε διάχυτη η αίσθηση ότι οι άνθρωποι που είχαν δουλέψει συλλογικά για την οργάνωση και υλοποίηση των δρώμενων κοινωνικής πολιτικής, το έκαναν με την καρδιά τους, το αγαπούσαν και ζούσαν τη σύζευξη θεωρίας και εφαρμογής στα προσυνηδριακά εργαστήρια και στη διημερίδα.

1. Διαπιστώσεις και συμπεράσματα για τη συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής.

Ευρύτερες τάσεις σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο-Νέες προκλήσεις για την Τ.Α.

● Διανύουμε μία περίοδο εκτεταμένων αλλαγών σε όλο το φάσμα του κοινωνικού ιστού. Οι αλλαγές αυτές επηρεάζουν πολλές σταθερές σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο. Οι πολίτες καλούνται να υιοθετήσουν νέες στάσεις, αλλά και να αποκτήσουν νέες δεξιότητες για να διαχειριστούν ένα περιβάλλον ρευστότητας το οποίο δημιουργεί σημαντικά ανοίγματα, αλλά και ανασφάλειες. Στα πλαίσια της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας κατά τα νεοφιλελεύθερα πρότυπα και της εγκαθίδρυσης μιας κοινωνίας της γνώσης με την αδιαφιλονίκητη, όσο και αντιφατική ηγεμονία των νέων τεχνολογιών, δημιουργούνται νέα προβλήματα, μαζί με νέες ευκαιρίες για ανάπτυξη.

Ωστόσο, οι ανισότητες διευρύνονται και η κοινωνική ένταξη παραμένει ένα καίριο, όσο και ανικανοποίητο αίτημα.

● Μία σημαντική τάση της παγκοσμιοποίησης είναι η ανάδειξη του τοπικού επιπέδου και η εκ νέου συγκρότησή του στα πλαίσια μιας σύγχρονης Διακυβέρνησης, η οποία εκφράζεται κυρίως μέσα από τη λειτουργία δικτύων. Η εποχή μας χαρακτηρίζεται από την άρση της λογικής των αντιτιθέμενων πόλων και των διαζευκτικών σχημάτων του τύπου « ιδιωτικό ή δημόσιο, αγορά ή κράτος » και την υιοθέτηση μιας αντίληψης συμπράξεων και μικτών παρεμβάσεων. Σ' αυτήν την αντίληψη κατέχουν πλέον σημαντική θέση τα δίκτυα ανεπίσημης φροντίδας (στα πλαίσια της οικογένειας και της συγγένειας) και οι φορείς της κοινωνίας των πολιτών.

● Η Τοπική Αυτοδιοίκηση βρίσκεται στο επίκεντρο αυτής της ανασυγκρότησης του τοπικού, και της ανάδειξης νέων μορφών διακυβέρνησης. Καλείται να διαχειριστεί ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων, και διευρυνόμενων προοπτικών, οι οποίες εκφράζονται ιδιαίτερα μέσα από την αναγκαιότητα του Μητροπολιτικού επιπέδου, που όμως με τη σειρά του θέτει σε νέες βάσεις ζητήματα σχεδιασμού, συντονισμού και ανάπτυξης σε άλλες κλίμακες.

● Η κοινωνική πολιτική καλείται να δράσει - ως συνήθως - πυροσβεστικά. Στις νέες όμως συνθήκες δημιουργείται η αντίληψη ότι το ίδιο το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο τίθεται σε επαναδιαπραγμάτευση. Η μορφή του διευρυνόμενου κράτους πρόνοιας που κυριάρχησε στην μεταπολεμική περίοδο, με έμφαση στην καθολική κάλυψη του θεσμικού αναδιανεμητικού μοντέλου, έχει ήδη υποστεί σημαντικές αλλοιώσεις. Βασικά δικαιώματα αμφισβητούνται, ενώ συγχρόνως αναδεικνύονται νέες μορφές διεκδίκησης στα πλαίσια μιας αναδυόμενης παγκόσμιας κοινωνίας των πολιτών και κοινωνικών κινημάτων βάσης, που συνδέονται άμεσα με τη χρήση των κοινωνικών υπηρεσιών.

● Αυτή η βάση των χρηστών των υπηρεσιών, δεν περιορίζεται στον καθιερωμένο, κυρίαρχο λόγο για την κοινωνική πολιτική, τις δομές και τις τεχνικές υλοποίησής της, αλλά φέρνει στην επιφάνεια τις ισχύουσες σχέσεις. Ο χαρακτήρας και η ποιότητα των σχέσεων επιδρούν καταλυτικά στο εύρος και τον χαρακτήρα της κοινωνικής πολιτικής που ασκεί η τοπική αυτοδιοίκηση.

Ειδικότερα, στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής:

● Οι σχέσεις μεταξύ κεντρικής εξουσίας και τοπικής αυτοδιοίκησης οδεύουν προς μία ουσιαστική υλοποίηση της αρχής της επικουρικότητας. Η τάση σωρευτικής μεταβίβασης αρμοδιοτήτων στο τοπικό επίπεδο πρέπει να ολοκληρώνεται τόσο με την μεταβίβαση πόρων, όσο και με την έμπρακτη αναγνώριση, μέσω υποστηρικτικών δομών, της πολυδιάστατης συμβολής της Τ.Α. Αυτό όμως καθιστά αναγκαία:

1. Την ορθή διάρθρωση των ευθυνών και των δικαιοδοσιών παρέμβασης μεταξύ των βαθμίδων αποκέντρωσης και αυτοδιοίκησης και
2. Τη λειτουργία κεντρικής κοινωνικής υπηρεσίας σε όλους τους ΟΤΑ.

● Η σχέση της Τ.Α. με την τοπική κοινωνία χαρακτηρίζεται από μία πολυμορφία και ικανότητα να δράσει σε πολλά και διαφορετικά επίπεδα:

α. Σε ατομική βάση, είτε αναφερόμαστε σε απλούς δημότες, είτε σε ανθρώπους κλειδιά, φυσικούς ηγέτες και εκπροσώπους κοινοτήτων.

β. Σε συλλογική βάση, με φορείς της τοπικής κοινωνίας των πολιτών, ή με κοινότητες πληθυσμών εγκατεστημένων για μικρότερο ή μεγαλύτερο διάστημα, με διαφορετικές πολιτισμικές καταβολές. Η πολυπολιτισμικότητα χαρακτηρίζει πλέον τις περισσότερες τοπικές κοινωνίες και η Τ.Α. καλείται να χαράξει την πορεία της πολιτικής της στο πρόσφορο, όσο και ευαίσθητο αυτό έδαφος.

● Το ζητούμενο επομένως είναι η ανάπτυξη νέων διαύλων επικοινωνίας με την τοπική κοινωνία, νέες μορφές διακυβέρνησης του τοπικού, πρόληψης και επίλυσης συγκρούσεων, δράσης μαζί και μέσα από τον κοινωνικό ιστό και όχι απέξω και από πάνω. Χαρακτηριστικά παραδείγματα μιας τέτοιας προσέγγισης αποτελούν η λειτουργία υπηρεσίας διαμεσολάβησης και τοπικών συμβουλίων πρόληψης της παραβατικότητας.

● Τόσο οι νέες ανάγκες, όσο και οι νέες μορφές παρέμβασης παραπέμπουν ευθέως στην αναγκαιότητα σύμπραξης της Τ.Α. με φορείς του ιδιωτικού - κερδοσκοπικού και μη - τομέα και στην αξιοποίηση των κοινωνικών δικτύων ως πολύτιμων εργαλείων στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής από την οπτική ενός σύγχρονου πλουραλισμού.

● Η καθοριστική επιρροή της Ευρωπαϊκής διάστασης είναι πλέον δεδομένη. Στην ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική, η υιοθέτηση της αρχής της επικουρικότητας ενισχύει το ρόλο της Τ.Α. προωθώντας συγχρόνως μεθόδους ευελιξίας, κυρίως μέσα από την Ανοικτή Μέθοδο Συντονισμού. Η συμβολή της Τ.Α. στην οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι μεγάλη,

ωστόσο η σύγχρονη συμβολή της στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής προϋποθέτει και μια πιο ουσιαστική σχέση με τα όργανα και τις πολιτικές της Ε.Ε., η οποία δεν μπορεί να εξαντλείται μόνο στην προσπάθεια άντλησης πόρων μέσω προγραμμάτων.

Προϋποθέσεις για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής από την Τ.Α. στις νέες συνθήκες.

- Η εξασφάλιση επάρκειας χρηματικών πόρων και υλικοτεχνικής υποδομής προβάλλεται πάντοτε πρώτη στη λίστα των προϋποθέσεων. Δεν είναι δυνατόν να ζητούμε από την Τ.Α. να κάνει σημαντικά άλματα, χωρίς την απαραίτητη οικονομική στήριξη. Πέρα όμως από αυτό, η αξιοποίηση αυτών των πόρων και η συμπλήρωσή τους με άλλους, συνδέεται με την ευρηματικότητα των αιρετών και των διοικητικών στελεχών της Τ.Α. και συναρτάται με την ποιότητα των σχέσεων μεταξύ τους και με την τοπική κοινωνία.
- Γιατί πάνω απ' όλα η κοινωνική πολιτική είναι «πολιτική», απαιτεί βούληση, αξιακό πλαίσιο, όραμα και επηρεάζεται από την ποιότητα των σχέσεων που οικοδομεί. Παρ' όλο που φαίνεται να κυριαρχεί μία, λειτουργιστική και τεχνοκρατική τάση στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής, ιδιαίτερα όσον αφορά την Τ.Α. δεν είναι δυνατό να υποβαθμιστεί σε απλή διαχείριση ανθρώπων και καταστάσεων, αλλά να στοχεύει στη μακροχρόνια εδραίωση λύσεων.
- Η σύγχρονη προσέγγιση στην κοινωνική πολιτική υιοθετεί μία διευρυμένη οπτική, η οποία πρωτίστως αντιλαμβάνεται την ολοκληρωμένη αναπτυξιακή δυναμική της. Αυτό μεταφράζεται σε ενίσχυση της κοινωνικής αλληλεγγύης και επομένως της κοινωνικής συνοχής, αλλά και στην δημιουργία νέων ειδικοτήτων και θέσεων εργασίας, στην αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και στην ουσιαστική ενδυνάμωση των πολιτών.
- Έννοιες, όπως παραγωγικότητα, αποδοτικότητα, αποτελεσματικότητα και κοινωνικό μάντζμεντ κατέχουν κεντρική θέση στο σύγχρονο λόγο της κοινωνικής πολιτικής και συνδέονται συχνά με την επικράτηση μιας νεο-φιλελεύθερης τεχνοκρατικής προβολής. Ωστόσο, μπορούν να συνδυαστούν με κοινωνικούς στόχους, περιφρούρηση της ποιότητας και εξασφάλιση της ουσιαστικής συμμετοχής των χρηστών των υπηρεσιών, στη βάση ενός κοινά αποδεκτού πλαισίου αξιών και παραδοχών.
- Απαραίτητη προϋπόθεση σε κάθε περίπτωση, αποτελεί η υιοθέτηση επιστημονικών μεθόδων κοινωνικού σχεδιασμού και αξιολόγησης των πολιτικών, καθώς και η ανάπτυξη στελεχών ειδικά εκπαιδευμένων για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής στο τοπικό επίπεδο, από διαφορετικές επιστημονικές ειδικότητες, όπως απαιτεί ο διεπιστημονικός της χαρακτήρας.
- Το ανθρώπινο δυναμικό - συμπεριλαμβανομένων και των εθελοντών - χρειάζεται διαρκή υποστήριξη, κατάλληλη εκπαίδευση και δυνατότητες επιμόρφωσης, ώστε να μπορεί να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις της γνώσης και των πολλαπλών προβλημάτων. Η κατάλληλη επιμόρφωση δεν μπορεί να περιορίζεται στην διεύρυνση τεχνικών γνώσεων, αλλά και στην ανίχνευση τρόπων συνύπαρξης και συνεργασίας, επίλυσης συγκρούσεων, εδραίωσης μεθόδων συνεργασίας.
- Η Τ.Α. έχει μία επί πλέον ιδιαιτερότητα που δεν συναντάται σε άλλους φορείς. Εκτός από την κοινωνική πολιτική την οποία ασκεί η ίδια σύμφωνα με τα όσα ο νόμος ορίζει, έχει έναν ευρύτερο, συντονιστικό, υποστηρικτικό ρόλο, ενώ σε μεγάλο βαθμό μπορεί να διαμορφώνει το πλαίσιο μέσα στο οποίο δρουν άλλοι φορείς, του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα - κερδοσκοπικού και μη. Αυτή η συμβολή της δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως κάτι συμπληρωματικό. Η σημασία της κοινωνικής πολιτικής για την κοινωνική αναπαραγωγή και συνοχή προϋποθέτει μία τέτοια παρέμβαση στον κοινωνικό ιστό. Με άλλα λόγια, η κοινωνική πολιτική της Τ.Α. δεν βρίσκεται μόνο στα μέτρα που υλοποιεί η ίδια, αλλά και στην ενίσχυση της κοινωνικής βάσης να προωθεί δράσεις οι οποίες στοχεύουν στην επίλυση προβλημάτων, αλλά και την ευρύτερη κοινωνική ανάπτυξη. Υπό αυτό το πρίσμα, όλες οι πολιτικές της Τ.Α. άπτονται της κοινωνικής πολιτικής.
- Τέλος, πέρα από τις συνεργασίες με την τοπική κοινωνία σε ατομική και συλλογική βάση,

οι καιροί και ο νέος ρόλος της Τ.Α. απαιτούν αποφασιστικά ανοίγματα προς την επιστημονική κοινότητα και συμπράξεις με ΑΕΙ, ΤΕΙ και ερευνητικά ιδρύματα. Ο μοναχικός ήρωας που στέκεται στην κορφή του λόφου πάνω στο άλογό του σφυρίζοντας νοσταλγικά είναι ένα πρότυπο άκρως ατομοκεντρικό και ξεπερασμένο.

Τα μηνύματα στη διάρκεια των Δρώμενων Κοινωνικής Πολιτικής ήταν πολλαπλά και ηχηρά. Οι ΟΤΑ αναδεικνύονται πλέον σε κύριους παράγοντες άσκησης κοινωνικής πολιτικής. Ποιας όμως κοινωνικής πολιτικής; Η απάντηση είναι ξεκάθαρα πολιτική, ενώ συγχρόνως το αποτέλεσμα συναρτάται με την ύπαρξη και αξιοποίηση προϋποθέσεων, τεχνικών και μεθόδων, οι οποίες βέβαια δεν είναι αποστειρωμένες τεχνοκρατικές λύσεις, αλλά έκφραση δυναμικών κοινωνικών σχέσεων και επιλογής πλαισίου αξιών.

Αλλά και το μήνυμα από αυτό το ίδιο το εγχείρημα ήταν έμπρακτο: Ένας Δήμος οργανώνει κάτι μεγάλο, όχι από υπέρμετρη φιλοδοξία, αλλά από ένα έντονο πνεύμα αναζήτησης και προσφοράς. Τολμά, όπως τολμούν και άλλοι Δήμοι, ή ονειρεύονται να τολμήσουν, κάνει μια αρχή, γιατί κατανοεί την προοπτική της κοινωνικής πολιτικής.

Επομένως, αυτή η προσπάθεια αποτελεί από μόνη της μία πρόταση, γι' αυτό αξίζει να σταθούμε λίγο στο πως σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν τα δρώμενα κοινωνικής πολιτικής, στις μεθόδους, την πορεία και τελικά τις σχέσεις που χαρακτήρισαν αυτή την εμπειρία.

2. Σχεδιασμός και η υλοποίηση των Δρώμενων Κοινωνικής Πολιτικής Επιστημονικά και Βιωματικά συμπεράσματα.

● Τα δρώμενα βασίστηκαν στο Συμμετοχικό Σχεδιασμό από την αρχική τους σύλληψη. Η επιστημονική υπεύθυνη, πριν ακόμα γίνει η πρώτη συνεδρίαση των επιτροπών - επιστημονικής και οργανωτικής- συνεργάστηκε στενά με τον Δήμαρχο, τον αρμόδιο Αντιδήμαρχο, αλλά και με τα στελέχη της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου. Οι εργαζόμενοι στις κοινωνικές δομές είχαν τη δυνατότητα και εξέφρασαν τις απόψεις τους. Τι ζητούσαμε από αυτή την προσπάθεια; Ποιοι ήταν οι στόχοι; Υπήρχαν ζητήματα αιχμής;

Ακολούθησε γόνιμη συνεργασία μεταξύ των δύο επιτροπών, με συνδυαστικούς κρίκους την επιστημονική υπεύθυνη και ένα στέλεχος του Δήμου, ενώ μέλη της οργανωτικής επιτροπής συμμετείχαν σε συνεδριάσεις της επιστημονικής επιτροπής. Όπως γίνεται συνήθως, (ή πρέπει να γίνεται), υπήρξε στενή παρακολούθηση της όλης πορείας, για την άμεση αντιμετώπιση ζητημάτων.

● Στο στάδιο της υλοποίησης, τα στελέχη του Δήμου ανέλαβαν προσωπικά το οργανωτικό βάρος, τη γραμματειακή κάλυψη και όλες τις πτυχές της φιλοξενίας, θυσιάζοντας έτσι τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν συνεδρίες που τους αφορούσαν άμεσα ως αντικείμενο της δουλειάς τους.

● Το επόμενο βήμα στη συμμετοχική διαδικασία ήταν το κάλεσμα των φορέων της τοπικής κοινωνίας, με κύριο στόχο να έχουν τη δυνατότητα δημοσιοποίησης του έργου τους, μέσα από μία έκθεση, η οποία αποτελούσε πτυχή των δρώμενων. Λίγοι φορείς ανταποκρίθηκαν σε αυτό το πρώτο κάλεσμα, ενώ η παρουσία τους με πόστερ και υλικό στην έκθεση ήταν ελλιπής. Αυτή η περιορισμένη ανταπόκριση στο κάλεσμα για σύμπραξη στα δρώμενα αξιολογήθηκε και ανέδειξε την ανάγκη για καλλιέργεια μιας πιο στενής σχέσης του Δήμου με τους τοπικούς φορείς. Από εκείνους που τελικά συμμετείχαν με εκδηλώσεις, λόγω οργανωτικών δυσκολιών είτε δεν αξιοποιήθηκε πλήρως η προσφορά τους, είτε ματαιώθηκε, γιατί τις ώρες που μπορούσαν να υλοποιηθούν, κυρίως αργά το απόγευμα, ο συμμετέχοντες στα Δρώμενα είχαν κουραστεί και πολλοί είχαν αποχωρήσει. Όπως είναι ευνόητο, λοιπόν, οι ιδιαίτερες και διαφορετικές συνθήκες λειτουργίας πολλών τοπικών φορέων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη διεξοδικά στο σχεδιασμό.

● Η επιστημονική κοινότητα ανταποκρίθηκε ένθερμα, τόσο με τη συμμετοχή στην επιστημονική επιτροπή, όσο και με την προσφορά σε διαφορετικούς και σημαντικούς ρόλους εισηγητών, προέδρων συνεδριών, εκπαιδευτών και συντονιστών στα εργαστήρια

και συζητητών. Η πλούσια αυτή συμμετοχή και από υψηλόβαθμα στελέχη της πανεπιστημιακής κοινότητας, έδειξε πόσο τιμούν την Τοπική Αυτοδιοίκηση και την διάθεσή τους για συνεργασία.

●Ο κόσμος της Τ.Α. συμμετείχε ενεργά, ως εισηγητές, ως πρόεδροι συνεδριών, ως σύνεδροι στα προσυνεδριακά εργαστήρια και στην διημερίδα. Αυτή η συνύπαρξη έδωσε τη δυνατότητα για επαφή και προβληματισμό, μέσα και έξω από την αίθουσα. Υπήρξαν ενδιαφέρουσες στιγμές όπου αυθόρμητα, στα πλαίσια μιας συνεδρίας, Δήμαρχοι μοιράστηκαν εμπειρίες, ερωτήματα. Οι άνθρωποι της Τ.Α. χρειάζονται αυτές τις στιγμές, έξω από τις καθιερωμένες διαδικασίες, για ανταλλαγή και μοίρασμα εμπειριών, για έκφραση του «εμείς». Μία διημερίδα δεν δίνει την απαραίτητη άνεση χρόνου, ενώ γνωρίζουμε πόσο δύσκολο είναι εκ των πραγμάτων να βρεθούν μαζί οι αιρετοί σε παρόμοια πλαίσια.

●Από την αρχή δημιουργήθηκε ένας δικτυακός τόπος για τα δρώμενα. Αυτό συνηθίζεται και είναι φυσικό να αξιοποιηθούν οι νέες τεχνολογίες σε μία τέτοια προσπάθεια. Υπήρξε ανταπόκριση, όπως φάνηκε από τον υψηλό αριθμό επισκέψεων στην ιστοσελίδα. Ωστόσο, στο σχεδιασμό των δρώμενων αυτή η αξιοποίηση δεν τελειώνει με την ολοκλήρωσή τους. Αντιθέτως, το τριήμερο ήταν μια αφορμή να ανοίξει ένας τέτοιος χώρος πρόσβασης για ενημέρωση, διάλογο, προβληματισμό, γύρω από θέματα κοινωνικής πολιτικής και τοπικής αυτοδιοίκησης. Έτσι, ελπίζουμε ότι η ιδιαίτερη ιστοσελίδα, όχι μόνο δεν θα κλείσει, αλλά θα εμπλουτισθεί με τη συνεργασία ειδικών από την πανεπιστημιακή κοινότητα, θα δώσει δυνατότητες διαλόγου σε θέματα κοινωνικής πολιτικής που δεν υπήρχαν μέχρι τώρα.

●Τα πρακτικά του συνεδρίου, με ειδικότερα πορίσματα από κάθε συνεδρία, θα ανέβουν στην ιστοσελίδα. Πέρα από αυτό, όμως, υπάρχει η δέσμευση να κυκλοφορήσει ένας επιμελημένος πολυσυλλεκτικός τόμος, που θα βασιστεί στις εισηγήσεις, και θα μπορεί να αξιοποιηθεί πολλαπλά: από στελέχη της Τ.Α, από ενδιαφερόμενους για θέματα κοινωνικής πολιτικής στο τοπικό επίπεδο, αλλά και για διδακτικούς σκοπούς σε ΑΕΙ και ΤΕΙ.

●Η συμμετοχική εμπειρία είχε θετική επίδραση συνολικά. Δημιουργήθηκαν νέες σχέσεις και φιλίες, ενώ τα στελέχη στις κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου έζησαν στην πράξη την δυναμική της συλλογικής δουλειάς, κάτι που συνέβαλε στην εσωτερική συνοχή. Τέτοια βιωματική γνώση δεν χάνεται, αντιθέτως, έχει πολλαπλασιαστικό χαρακτήρα στο μέλλον.

●Η εσωτερική αξιολόγηση έδειξε ήδη τα δυνατά και αδύναμα σημεία των δρώμενων, τι θα έπρεπε να αποφευχθεί στο μέλλον και τι να ενισχυθεί. Επί πλέον, ήδη διαφαίνονται προτάσεις για νέες δράσεις. Κατά γενική ομολογία τα εργαστήρια κρίθηκαν πολύ ενδιαφέροντα και χρήσιμα, ιδιαίτερα για την ενίσχυση και μετεκπαίδευση στελεχών της Τ.Α αλλά και τοπικών φορέων. Υπάρχουν σκέψεις για συγκεκριμένες θεματικές ενότητες. Περιμένουμε ωστόσο να πάρουμε την αξιολόγηση από τους συνέδρους για να διαμορφώσουμε προτάσεις που θα συζητήσουμε ανοιχτά μέσα από τον δικτυακό μας τόπο.

Το καλοκαίρι έχει μπει για τα καλά. Δεν πρέπει ωστόσο να μείνει μετέωρη η προσπάθεια των δρώμενων κοινωνικής πολιτικής. Παρακαλούμε θερμά να στείλετε την αξιολόγησή σας και τις ιδέες / προτάσεις σας για τη συνέχειά τους. Ελπίζουμε ότι αυτό που άρχισε δεν θα εμποδιστεί από τις διακοπές και τις εκλογές που ακολουθούν αμέσως μετά. Κυρίως γιατί η κοινωνική πολιτική δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι ευκαιριακή.

Είναι φανερό ότι μέσα από τα δρώμενα, ασκήθηκε και ασκείται κοινωνική πολιτική: Μια κοινωνική πολιτική με όραμα, με σχεδιασμό, παρακολούθηση και αξιολόγηση, που στοχεύει στην καλλιέργεια της κοινωνικής συνοχής, με τα όμορφα και τα δύσκολα, με τον πολιτικό και τον επιστημονικό λόγο, με τις ανθρώπινες σχέσεις, με την προοπτική της ανάπτυξης. Καλή συνέχεια λοιπόν και καλή αντάμωση.

* Το Civilitas.GR και ο «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ» προτίθενται να απομακρύνουν το κείμενο αυτό από την ιστοσελίδα τους, εάν η αναδημοσίευσή του προσβάλλει κεκτημένα πνευματικά ή εμπορικά δικαιώματα (info@civilitas.gr)